

Café Social- keskustelukahvilan muistio 4.10.2018

Aihe: Sosiaalityön paikka päihdetyössä – Rakenteet ja käytännöt liikkeessä

Keskustelun alustajana THL:n erikoissuunnittelija Minna Kesänen

Minna Kesänen alustuksen jälkeen käydyssä vilkkaassa keskustelussa tuotiin esille niin asiakkaiden kuin sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä vallitsevista käytännöistä, rakenteista ja mahdollisista muutoksista. Kahvilassa pohdittiin erilaisia laaja-alaisia yhteistyön mahdollisuuksia ja asiakaslähtöisyyden toteutumista päihdetyössä.

Keskustelussa nousi esille, että kuntoutukseen liittyvät erilaiset säännöt ja ohjeet saattavat jopa hidastaa/estää toipumista. Kuntouttavaan toimintaan päästämiseen pitää täyttää tiettyjä ehtoja, päihteiden käyttöä tarkkaillaan ja arvioidaan milloin ihminen on ns. sopivassa kunnossa osallistumaan. Retkahduksesta seuraa sanktioita ja näistä voi olla seurauksena karensseja, mikä taas vaikuttaa toimeentuloon ja kotoa on entistä vaikeampi lähteä liikkeelle. Kannustaminen ja tietojen jakaminen on sanktioita parempi vaihtoehto.

Vaikeassa tilanteessa ja huonossa kunnossa oleva ihminen ei jaksakaan itse lähteä hakemaan apua. Kodista lähteminen voi olla haasteellista monesta syystä. Häpeä, heikko omanarvontunto ja tiedon puute vaikeuttavat hakeutumista avun piiriin. Päihteiden käyttöön liittyvä negatiivinen leima puolestaan voi siirtyä sisäiseksi kuvaksi omasta itsestä ja estää osaltaan muutosta parempaan. Mikä voisi olla asiakkaan kannalta hyvä? Olisi erittäin tärkeää, että ihminen voisi päästä mukaan johonkin toimintaan, vaikka ongelmia olisikin. Keskustelussa tuotiin esille, miten tärkeää on kuunnella asiakkaan tarpeita. Kuntoutumista edistää merkittävästi asiakkaan mukaan ottaminen suunnitteluun jo kuntoutumisen alkuvaiheessa, tästä on olemassa hyviä ja kannustavia esimerkkejä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tulisi olla enemmän matalan kynnyksen paikkoja, joihin eri kuntoutumisen vaiheissa olevat voisivat osallistua. Toiminnan tulisi olisi joustavaa ja yksilölliset tilanteet huomioon ottavaa. Kriteerit tulisi olla sellaiset, että ihmiset voisivat kokeilla jaksamisensa mukaan mitä pystyvät tekemään. Tässä tarvittaisiin rakenteellisia muutoksia, mutta erityisesti myös asenteiden muuttamista. Päihdesosiaalityössä tavoitteena on ihmisen mahdollisimman hyvä elämä, vaikka hän ei koskaan täysin raitistuisi.

Haja-asutusalueiden ja kaupunkiympäristön, suurten ja pientien kuntien välillä on eroja palveluiden saatavuudessa, toimintamahdollisuuksissa ja asiakkaiden tasavertaisuuden toteutumisessa. Tulevaisuus ja meneillään olevat uudistukset herättävät huolta: nähdäänkö mitä kaikkea muutokseen liittyy palveluiden järjestämiseen, tuottamiseen ja tilaamiseen? Palveluita joudutaan hakemaan nyt monelta luukulta ja erityisesti haja-asutusalueilla palvelut ovat kaukana. Heikoimmassa asemassa olevien on tällöin vaikea saada palveluja. Monet asiakkaat saattavat kadota matkalla, jos palveluja pitää hakea monesta eri paikasta.

Keskustelun aikana tuotiin esiin huoli medikalisaation lisääntyneestä vaikutuksesta. Korostettiin, että sosiaalityön kokonaisvaltainen työote on tärkeä myös päihdehuollossa. Myös digitalisaatio nähtiin ongelmana heikoimmassa asemassa olevien kannalta. Miten asioida sähköisesti, jos ei ole pankkitunnuksia, luottotietoja, osaamista/mahdollisuutta internetin käyttöön ja henkilötodistuskin on hukassa?

Päihdetyö on parhaimmillaan räätälöityä käsityötä - yksilöllisenä mittatilaustyönä toteutettavaa toimintaa, jossa asiakas on mukana kumppanina. Tämä nähtiin tärkeänä, mutta haasteellisena tavoitteena. Päihdetyössä tulee ymmärtää, että erilaiset asiat ja sattumukset voivat tuoda välillä mutkia matkaan. Byrokraattinen toimintakulttuuri, erilaiset suoritevaatimukset, tulostavoitteet sekä kiire vaikeuttavat tällaisen toimintatavan toteuttamista.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Keskustelun kuluessa nostettiin tarvetta monenlaiselle kehittämiselle. Tarvitaan uusia ja erilaisia työvälineitä, erilaista asiantuntijuutta. Uudet keinot päihdetyön kehittämisessä edellyttävät resurssien löytämistä ja erilaisten väylien tuntemusta. Vahvat ennakkokäsitykset, rakenteiden toimimattomuus ja toimivan yhteistyön puute ovat vaikuttaneet siihen, että asiakkaan on vaikea saada palveluja. Päihdetyössä tarvitaan moniammatillista työryhmää, ja toimiva yhteistyö edellyttää toisen työn tuntemusta. Rakenteellisen sosiaalityön merkitys nostettiin yhdeksi tärkeäksi tekijäksi päihdetyön kehittämisessä.

Tämän päivän päihdetyön kehittämistä on kokemusasiantuntijoiden mukaan ottaminen. Todettiin, että kokemusasiantuntijoiden mukaan ottamista toimintaan, ja sen kautta saatavaa vaikuttavuutta, hyötyjä ja mahdollisuuksia ei olla vielä täysin osattu hyödyntää.

Pienemmissä kunnissa on helpompi organisoida ja toteuttaa erilaisia yhteistyö- ja toimintamalleja. Esimerkkinä tästä keskustelukahvilassa kuultiin Saarikan sosiaalisen kuntoutuksen hankkeesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta sekä jatkosuunnitelmista, joissa kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntijat ovat tiiviisti mukana.

Keskustelussa tuotiin esille tarve jalkautuvalle sosiaalityölle ja ”koutsamisen” saamiseksi kotiin. Tässä yhteydessä esitettiin kysymys siitä, kuka on tämä rinnalla kulkija ja kenelle asiakas lopulta kuuluu? Keskustelussa kuultiin lukuisia esimerkkejä siitä, miten työntekijän jalkautuminen ulos toimistosta johonkin muuhun ympäristöön auttaa asiakasta. Muussa tilanteessa kuin virallisessa toimistotapaamisessa on helpompi lähestyä ja keskustelut lähtevät paremmin käyntiin. Joustava, vapaamuotoinen yhdessä tekeminen (luontoretket, valokuvaaminen, käsityöt, siivous, ruuanlaitto yms.) ja sen ohessa tapahtuva keskustelu tuovat paremmin esille myös asiakkaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet kuin toimistolla tapahtuvassa keskustelussa.

Jokainen ihminen on arvokas ja merkittävä. Sosiaalityön tehtävä on ihmisarvon ja arvokkuuden puolustaminen ja asianajo. Ammattilaisia tarvitaan antamaan tietoa, saattamaan palveluihin, toivon ylläpitäjäksi ja rinnalla kulkijaksi. Myös perhe ja omaiset tarvitsevat omalta osaltaan tietoa ja tukea.

Sosiaalityön paikka nyt ja tulevaisuudessa on sosiaalisen äänitorvena oleminen. Sosiaalityötä tarvitaan tiedon ja ymmärryksen lisäämiseen siitä, miksi toimitaan siten kuin toimitaan. Sosiaalityö auttaa koordinoimisessa, koko paletin hallinnassa ja sosiaalisten suhteiden fasilitoimisessa. Sosiaalityötä tarvitaan asioiden esille tuomisessa yleiseen keskusteluun, näkyväksi tekemisessä ja sanoittamisessa. Keskustelukahvilassa nähtiin tärkeänä, että sosiaalityön ammattilaiset tuovat esille millaista apua tarvitaan, mitä pystytään tarjoamaan ja mikä on sosiaalityön osa päihdetyössä.

Muiston kirjasi Sirkku Porkka-Kivelä (sosiaalityön opiskelija)

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

